

FRANCESC M. MASFERRER I EL «DIARI DE VIC» (1930-1934)

XAVIER TORNAFOCH

Introducció

No deixa de ser sorprenent que un dels factors de dinamització política i cultural de la ciutat de Vic durant els anys de la República no hagi merescut l'atenció dels estudiosos. En efecte, el «Diari de Vic» —inicialment fou el «Diari de Vich»— tingué un paper molt important en l'opinió pública dels primers temps republicans. Enmig d'un panorama dominat clarament per la premsa conservadora, per bé que catalanista, la proposta de Francesc Maria Masferrer va ser una autèntica novetat. No tan sols es va entossudir en treure un periòdic de periodicitat diària sinó que, a més, li va donar un caràcter moderadament progressista, que va bascular, segons els moments i les circumstàncies, cap a postures unívocament partidistes o cap a posicions més ciutadanes i participatives.

L'objectiu d'aquest treball no és altre que aportar una mica de llum sobre el fenomen, en aquest cas el fenomen és l'activitat, la «militància» cultural i política d'un home de Vic, d'un advocat viatger i periodista, un home singular, sense dubte. Però també es tractava d'estudiar i analitzar la seva obra més important, la creació de la qual ell va confessar que se sentia més orgullós, la creació i consolidació del «Diari de Vic». Això dit per un home que va ocupar la seva vida en multitud d'activitats i projectes té la seva importància.

L'estructura del treball, elaborat a partir de períodes de temps més o menys llargs, no és aleatòria ni involuntària. Els quatre apartats cronològics serveixen per identificar, fins allà on és possible, els diversos moments de la vida de Masferrer i de la vida del seu diari. Aquests períodes coincideixen amb períodes històrics més generals, però això té la seva explicació, ja que les circumstàncies polítiques del país van influir certament en els successius plantejaments periodístics. L'estudi aïllat de tot el que passava, no ja a la comarca, sinó als diversos estats d'ànim col·lectius, van anar portant el diari per etapes successives, una hereva de l'altre, no cal dubtar-ho, però amb diferències.

Amb aquesta voluntat de transgredir els estrets límits comarcals he parlat dels col·laboradors que van intervenir en la consolidació d'aquest mitjà de comunica-

ció. El «Diari de Vic» s'ha d'inserir en un context ample que abasta el paper que la premsa va tenir a l'hora de consolidar un règim —el republicà— que estava amenaçat per la dreta i l'esquerra. No cal oblidar la vocació que aquesta premsa havia de tenir per tal de redreçar i modernitzar una cultura seriosament amenaçada. Conscients d'això, gent com Masferrer van prendre l'opció de jugar a favor de la cultura pròpia.

1.- De la fundació del «Diari de Vich» a la proclamació de la República

El «Diari de Vich» —el nom de la ciutat apareixia amb la «h» final— va treure el primer número al carrer el dia u de maig de l'any 1930. Feia tres mesos que la dictadura del general Primo de Rivera s'havia enfonsat i tot just en aquells moments s'albirava una sortida democràtica a la dictadura esmorteïda del general Dámaso Berenguer. La crisi econòmica dels anys trenta es deixava sentir a Osona amb l'atur i conflictivitat al camp¹. Els partits polítics i les organitzacions sindicals s'estaven reorganitzant; el juny del 1930 es reobria la societat «Catalunya Vella», una entitat vigatana, propera a La Lliga Regionalista, que guardava amb zel les essències del «vigatanisme», un fenomen que J. Figuerola i Q. Albareda conceptualitzen com a «una tradició ideològica local, on per un cantó s'intenta recollir la pròpia visió de la societat tradicional, marcadament antiliberal, però donant-li un corpus polític que es pogués articular en el nou estat de coses burguès»².

En aquest context Francesc M. Masferrer va fundar el «Diari de Vich», del qual va ser també el principal animador. Masferrer va envoltar-se d'un grup de col·laboradors —molts d'ells propers al partit Acció Catalana— per a portar a terme la primera publicació diària de la història periodística comarcal. El primer exemplar del quotidià vigatà comptava amb sis planes, en les quals, a més del lloc destacat que hi tenia l'editorial, hi figurava una nota adreçada «Als obrers de la Comarca» en la qual, i amb motiu de la celebració del «dia del Treball», la redacció del diari volia «des d'aquestes columnes fer constar la nostra salutació a tots aquells que viuen del seu treball manual». També hi havia una secció femenina, les darreres informacions —de caràcter internacional—, la secció obrera —amb dos manifestos de les associacions obreres de Vic i Torelló— i un apartat pels esports.

1.1.- La figura de Francesc Maria Masferrer

Francesc Maria Masferrer i Vernis havia nascut el sis de gener de 1889 a Vic. Pertanyia a una família important de la ciutat —els Masferrer i Arquimbau. El seu pare, Francesc de Paula Masferrer, havia destacat en activitats científiques i

1. Josep CASANOVAS, *Quan les campanes van emmudir, Vic 1936-1939*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 1993, ps. 18 i 19.

2. J. ALBAREDA, J. FIGUEROLA, «Una visió de la comarca d'Osona: anàlisi del control social en una comarca d'economia dual» a Conxita Mir (ed.) *Actituds polítiques i control social a la Catalunya de la Restauració*, Estudi General de Lleida, I. E. Ilerdencs, Lleida, 1989, p. 180.

humanístiques. Francesc Maria havia cursat estudis de Dret a la Universitat de Barcelona —on es graduà l'any 1912— i s'havia doctorat a la Sorbona de París, gràcies a una beca que li havia estat concedida. Masferrer i Vernis s'havia casat amb una dona argentina l'any 1927.

Francesc Maria Masferrer havia portat, fins al moment de la fundació del «Diari de Vich», una activitat molt intensa. A banda de la seva tasca professional com a advocat, havia fundat —juntament amb Manuel Carrasco i Formiguera— la revista «L'Estevet», havia estat mantenidor dels Jocs Florals de l'any 1922, havia representat Catalunya a la Societat de Nacions i en diversos congressos sobre minories nacionals, era membre de la Junta Directiva de la Unió Jurídica de Catalunya, havia estat membre de la Comissió de Cultura del Col·legi d'Advocats i de la Junta Directiva de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona.

Masferrer era, abans de tot, un patriota. Un home que havia viatjat per Europa i per Amèrica, que aspirava a convertir Catalunya en un país modern i «civilitzat» homologable als països més avançats del continent europeu, que ell coneixia molt bé —els seus viatges a Ginebra (Suïssa) eren sovintejats. En una entrevista que li van fer a la revista «El Foc» reproduïda per Alfred Gallard al «Diari de Vich», Masferrer deia que:

«Assolir una civilitat que aixequi el nivell del nostre poble i el posi en situació d'igualtat a altres cultures és una tasca molt difícil i és, precisament, la que es fa més precisa d'acord amb les tasques Catalunya endins i Catalunya enfora. En aquest sentit crec que la premsa comarcal té una importància enorme i és ella i solament ella la que ha de contribuir amb la màxima eficàcia a expandir i consolidar aquest esperit de ciutadania i civilitat a cada comarca, a cada vila, a cada poblet.» («Diari de Vich»; 10 de juny de 1930.)

Masferrer es declarava republicà en la mateixa entrevista tot i que creia que «si pensem que una república pugui concedir una autonomia és perquè creiem que aquesta república, per tal de tenir Catalunya al seu costat, haurà de pactar i fer concessions. De no ser així tampoc concediria cap autonomia, puix l'esperit centralista sempre serà contrari a una renaixença, més o menys aparent o real, de llibertats catalanes».

El fundador del «Diari de Vich» havia participat en la Conferència Nacional Catalana, a l'abril del 1922. Una trobada organitzada per les Joventuts de la Lliga Regionalista i de la qual va sorgir-ne un nou partit, Acció Catalana. Aquesta formació recollí les inquietuds dels sectors professionals i intel·lectuals del catalanisme. Entre d'altres hi destacaven l'historiador i periodista Antoni Rovira i Virgili, l'hel·lenista Lluís Nicolau d'Olwer, i el poeta i advocat Jaume Bofill i Mates. Josep Termes qualifica Acció Catalana com «un aplec de patriotes»³. Per la seva banda Albert Balcells situa aquesta formació política en l'espectre polític del centre esquerre⁴.

3. Josep TERMES, «De la Revolució de setembre a la fi de la Guerra Civil», dins *Història de Catalunya*, Edicions 62, Barcelona, 1987, p. 340.

4. Albert BALCELLS, *Història dels Països Catalans. De 1714 a 1975*, EDHASA, Barcelona, 1980, p. 553.

Aquest partit havia tingut una activitat molt feble, gairebé inexistent, durant la dictadura del general Primo de Rivera. Francesc Masferrer va dedicar-se en aquells anys a portar la problemàtica nacional de Catalunya als organismes internacionals, en aquesta tasca va coincidir amb homes com Joan Estelrich — un destacat prohom de la Lliga Regionalista— o Francesc Maspons Anglasesell —doctor en dret i vicepresident de l'Association Internationale pour l'Etude des Droits des Minorités de l'Haia.

L'activitat d'oposició a la dictadura primorriverista la va focalitzar, Acció Catalana, a través del diari «La Publicitat», un mitjà en el qual va col·laborar Francesc M. Masferrer, amb entrevistes a destacats polítics europeus, als quals ell tenia accés per la seva condició de representant català a la Societat de Nacions. Aquest diari va néixer quan alguns membres d'Acció Catalana compraren el diari en castellà «La Publicidad» i el feren sortir totalment escrit en català l'1 d'octubre de 1922. Entre els directors d'aquest rotatiu hi destaquen Lluís Nicolau d'Olwer, Martí Esteve i Carles Soldevila.

1.2.— Redactors i col·laboradors

Un butlletí promocional del «Diari de Vich» esmentava la composició de la Redacció formada per Lluís Rossich, Joan B. Riera, Vicenç Serra, Antònia Bardolet, Manuel Sala, Samuel Casanoves, Ramon Vilacís i Ramon Rovira. Els dibuixants serien Jacint Comella, Lluçia Comella i Ramon Vilà. El director era el mateix Francesc M. Masferrer i el cap de redacció Josep Torrents i Planes. Entre els membres de la redacció que formaren el primer equip que va treure el diari al carrer hi destaquen uns quants noms. A banda de la figura omnipresent de Francesc M. Masferrer, el qual feia la majoria dels articles editorials, destaca Josep Torrents, un home que havia encetat la seva vida literària com a col·laborador de «Gazeta de Vich», era un gran aficionat a la poesia fins al punt que fou premiat, juntament amb Eduard Junyent i Jacint Costa, en el Certamen Literari de la Congregació Mariana l'any 1919, es declarava catòlic i l'any 1920 participà en l'Assemblea Nacional de l'Apostolat de l'Oració celebrada a Madrid. Utilitzava sovint el pseudònim «Ariel». Lluís Rossich, per la seva part, era un autor vigatà de teatre de cert renom. Havia estrenat a Vic el 1928 l'obra «Tossuderies de Roc». Al 1929 va estrenar «El preu de la glòria» al Teatre Vigatà; el 1930 va estrenar al Romea de Barcelona «L'estudiant de Vic» i el 1931 va estrenar a Vic la comèdia «Terres enllà». Rossich havia col·laborat a la «Gazeta Montanyesa», «La Veu de Catalunya», «Gazeta de Vich» i «La Comarca de Vich». Antònia Bardolet, nascuda a Vic el 1879, havia començat a fer col·laboracions periodístiques a «Gazeta Montanyesa» i a «Feminal» de Barcelona; i era, també, poetessa. La resta de redactors eren comerciants o professionals de Vic, homes molt vinculats a la persona de Francesc M. Masferrer.

L'estol de col·laboradors de «Diari de Vich» en aquesta primera època és molt nombrós. Caldria, però, fer una distinció entre els col·laboradors habituals i els col·laboradors esporàdics. Hi havia una categoria diferent pel que fa als homes propers a «Diari de Vich», la dels homes influents que van intervenir decisivament en la seva constitució, aquest és el cas de Lluís Vila d'Abadal, un home nascut a Vic l'any 1889 i metge de professió especialitzat en otorinolaringologia.

De jove havia militat en el carlisme, del qual s'havia allunyat posteriorment; en el moment de la fundació del diari era un destacat membre del partit Acció Catalana. Vila d'Abadal va fer alguns dels articles editorials de «Diari de Vich», a més d'altres articles que signava amb el pseudònim de «Miquel Vigatà».

Ramon d'Abadal i de Vinyals era esmentat en un editorial de l'11 d'octubre de 1930 com a «amic nostre i col·laborador del DIARI», tot i que no trobem cap article d'aquesta època signat per ell. Ramon d'Abadal era un historiador i polític, natural de Vic, havia estat un dels homes forts de La Lliga Regionalista i promotor d'Acció Catalana, més tard tornaria a la Lliga.

Entre els col·laboradors habituals del rotatiu hi havia Pere Vinyoles, el qual feia una columna diària anomenada «Mirador» en la qual parlava de temes ciutadans o polítics. Vinyoles, nascut a Vic el 1901, col·laborava des de jove a la premsa, entre altres a «La Comarca de Vich» i «El Matí». També hi col·laborava Roser Claveria, la qual signava la «Secció Femenina» del diari amb el pseudònim de «Roser de Totlany». Segimon Claveria, que signava els seus articles amb el pseudònim d'«Artur Gener», era un polifacètic personatge que s'interessà per la indústria, l'art i la pintura, i també pel periodisme. Claveria, nascut a la capital d'Osona el 1889, era un home proper a la societat «Catalunya Vella», i és autor de les pintures de l'ermita de Sant Francesc «s'hi moria». Una de les plomes més fidels del «Diari de Vich» fou la d'un jove de Barcelona anomenat Josep Maria Lladó, llicenciat en Dret, que amb els seus vint anys comentava cada dia l'actualitat política catalana des de la ciutat comtal. Era un assidu col·laborador del diari «La Publicitat». Més endavant seria director de «Última Hora» i secretari de l'Associació de Periodistes de Barcelona i un dels periodistes més prestigiosos de Catalunya. Un dels gèneres periodístics que el diari va tractar amb més profunditat i rigor fou la temàtica econòmica, els articles i les anàlisis econòmiques eren molt nombroses. L'home que signava la majoria de notícies d'aquest àmbit era Alfred Gallard, originari de Palafrugell on havia nascut l'any 1899. Gallard col·laborava a la premsa de Barcelona des de l'any 1918, havia fet articles a «La Revista», «La Publicitat» i «La Veu de Catalunya».

Pel que fa a les col·laboracions esporàdiques que donaven prestigi al diari, val a dir que en el primer any de la seva existència foren nombroses i molt heterogènies. Així doncs hi trobarem Carles Capdevila, periodista director de «La Publicitat» des de 1929. També hi ha Manuel Serra i Moret, nascut a Vic el 1884 i fill de Josep Serra i Campdelacreu, conegut fundador de la Unió Socialista de Catalunya el 1923 i col·laborador de diverses publicacions i director de «La Justícia Social».

Un dels homes més vinculats al «Diari de Vich» fou Marçal Trilla i Rostoll, escriptor i periodista, director del «Diari de Mataró» que havia nascut el 1923 sota l'influx dels elements d'Acció Catalana de la comarca del Maresme.

Francesc Matheu, el conegut editor i escriptor de la Renaixença, va escriure alguns dels editorials del diari durant l'any 1930. També Francesc Maspons i Anglasesell, company de Masferrer en els congressos sobre minories nacionals, era un esporàdic col·laborador. Més sovintejades eren les aparicions del polític i advocat Manuel Carrasco i Formiguera, un dels fundadors d'Acció Catalana, que passarà més tard a Unió Democràtica de Catalunya, partit del qual serà un dels màxims dirigents. Lluís Nicolau d'Olwer participà en alguns números de «Diari

de Vich»; aquest era un personatge molt conegut a Catalunya. Fou un dels fundadors d'Acció Catalana, com tants d'altres dels col·laboradors del quotidià vigatà, i va ser director del diari «La Publicitat» fins a finals de 1923. Era, a més, un conegut historiador i hel·lenista. Artur Perucho, castellanenc de naixença, és una de les altres il·lustres plomes del diari. Aquest escriptor va col·laborar a molts diaris i revistes des del 1919, entre altres a «La Publicitat» i «La Nova Revista».

Hi va haver un grupet de col·laboradors de la comarca i de la ciutat que van escriure de tant en tant al diari de Masferrer. Eren Lluís G. Ylla, mestre d'obres nascut a Vic el 1880; Manuel Calafell, militant obrer i president de la Comissió Reorganitzadora de la Societat Obrera de Vic; Joan Oller, comerciant de Vic; Antoni Prat, director del «Butlletí de Roda de Ter»; i Agustí Vergés, destacat militant republicà de Torelló.

1.3.— Dels inicis al diari partidista

Històricament la premsa de Vic s'havia basat en l'existència de setmanaris de llarga durada, els quals donaren pas, a la tercera dècada del segle xx, a dos diaris⁵.

Quan va néixer el «Diari de Vich», la capital d'Osona comptava, certament, amb un grup de publicacions de caràcter catalanista i conservador, cap d'ells de periodicitat diària. «La Comarca de Vich» era un setmanari creat el 1919 que se situava ideològicament en l'àmbit del carlisme o tradicionalisme; l'any 1933 va convertir-se en diari. Per la seva part «La Gazeta de Vich», el trisetmanari apadrinat pel canonge Jaume Collell —un periodista de gran prestigi a Catalunya— s'ubicava en la línia del catalanisme proper a la Lliga Regionalista, havia nascut l'any 1914. Existien també els setmanaris «Sembrar» —òrgan dels sindicats de Vic propers a la CNT— i «Ausetània», òrgan del partit tradicionalista. L'any 1932 va néixer el setmanari «Lluita», portaveu de l'Esquerra Republicana de Catalunya a la ciutat de Vic.

«El Diari de Vich» feia, en el seu primer número, una salutació a la premsa de Vic i comarca:

«I ara, a tota la premsa honorable de la Ciutat i Comarca una afectuosa encàrrega, a la premsa catalana i d'una manera molt especial al "Diari de Mataró", una salutació cordial, i el nostre respecte per a tota la premsa sigui d'allà on sigui.» («Diari de Vich»; 1 de maig de 1930.)

A Catalunya, en el començament dels anys 30, la situació de la premsa en català estava mediatitzada per la tot just enderrocada dictadura, gens favorable al fet lingüístic diferencial. Amb tot existien a Barcelona quatre rotatius escrits en català: «La Veu de Catalunya» —el diari de la Lliga Regionalista—, «La Publicitat» —el diari que agrupava els intel·lectuals d'Acció Catalana—, «La Nau» i «El Matí». Aquests diaris van tenir una gran importància en la depuració de la llengua i van tenir un paper primordial en la dinamització literària de la llengua.

5. Jaume GUILLAMET, *La premsa comarcal. Un model de periodisme popular*, Dep. de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1983, p. 320.

Pel que fa a la resta de la premsa de comarques, existien una sèrie de publicacions que maldaven per revitalitzar el periodisme comarcal escrit i pensat en català. A mesura que avancin els anys, aquests periòdics aniran consolidant-se⁶.

Els primers temps del «Diari de Vich» van desenvolupar-se amb la voluntat de consolidar una publicació comarcal, de periodicitat diària, amb les dificultats normals de treure un producte al carrer, però amb la dificultat afegida de la censura que de tant en tant impedia al diari publicar allò que volia i com calia. El desembre del 1930 un article editorial titulat «Altres volta la censura» glosava els problemes que això ocasionava: «No hi podem fer res. Els claps blancs, en els diaris, ens fan l'efecte de mortals».

També sovintejava la problemàtica local i ciutadana, que no abastava però als afers de l'ajuntament —rarament se'n parlava. Així doncs trobem un article —el 10 de maig del 1930— sobre la retolació dels carrers de Vic. L'autor, Ramon Fàbregues, diu que «la ciutat de Vich ha tingut, té fills que són ben dignes de què els seus noms siguin posats en carrers nostres perquè les generacions venideres els recordin i els evoquin amb respecte». Per la seva banda Josep Torrents criticava els horaris del tren —el 2 de maig de 1930— i el contenciós de la Biblioteca de la Mancomunitat:

«Aquesta Biblioteca ha estat perseguida amb un acarnissement que arriba a la follia, es varen buscar les coses més inversemblants per a mirar de donar-li una sortida; des dels tricornis de la Guàrdia Civil a la trompeta de la Creu Roja es va pensar en tot però afortunadament, no es va fer res.» («Diari de Vich»; 15 de maig de 1930.)

El mes de maig d'aquell any 1930 el diari va iniciar una enquesta ciutadana per a calibrar l'opinió dels diversos sectors de Vic sobre la urbanització del «Puig d'en Planes», un turó proper a la ciutat. El dia 21 apareixia un article signat pel col·laborador del rotatiu, Segimon Claveria, el qual es mostrava clarament a favor de la urbanització d'aquella muntanya vigatana: «No solament crec possible una urbanització d'aquesta muntanyola quasi bé ciutadana, sinó que jo crec que els vigatans tenim el deure d'estudiar-la i portar-la a terme a fi d'embellir aquesta Ciutat». El dia 23 Lluís G. Ylla es mostrava en contra de la iniciativa perquè «no és per aquest cantó que la Ciutat necessita urbanització i reforma». El dia 27 Manuel Anglada subscribia les opinions d'Ylla i assegurava que «em sembla perdre el temps projectant vestir un serrat pelat». Anglada deia que Vic havia de preocupar-se de temes com la situació de l'aigua potable o de les escoles públiques. Josep Ricart, el dia 2 de juny, home proper a «Catalunya Vella» es declarava totalment partidari de la urbanització del penyal del «Puig d'en Planes». La polèmica que transcriví el «Diari de Vich» va cloure el 13 de juny amb un article signat per un grup d'obers —A. Serra, Joan Riera, Pere Vila, Josep Blasi i Geroni Puignéró— que es mostraven favorables a la urbanització de l'indret però consideraven que «era l'oportunitat de portar l'aigua a Vich».

6. Els anys de la República conegueren un esclat de periòdics en català molt important. A banda de les publicacions de partit, en l'òrbita moltes d'elles d'Esquerra Republicana, les capçaleres tradicionals —«Les circumstàncies» de Reus, «L'Autonomista» de Girona, «El País» de Lleida— es catalanitzaren en llengua i continguts.

Seguint amb els temes ciutadans, el diari reproduïa el 2 de juliol un article de Ramon Fàbregues —«Què cal remeiar?»— en el qual es queixava de l'estat del riu Méder i en reclamava el seu arranjament immediat. També cal destacar la sèrie de reportatges que des del 27 de juny es dedicaven a diversos temes de la ciutat de Vic; hi van aparèixer articles sobre «Les germanetes dels pobres», «La decoració de la catedral» i «Un frare saurí».

Una de les fites del «Diari de Vich» va ser la primera col·laboració del polític vigatà Manuel Serra i Moret. El dia 26 de juny de 1930 apareixia el primer article que aquest home publicava en un periòdic de la seva ciutat de naixença. Serra i Moret titulava el seu escrit amb l'aclaridor «Sol de la Plana», i deia:

«No sé si és molt escaient la situació d'un home en possessió d'uns venerables cabells blancs que escriu per primera vegada pels seus compatricis.»

I continuava:

«Potser sigui la consagració definitiva d'un escriptor de la meua categoria l'avinentsa d'escriure pels meus compatricis, ésser llegit pels de casa, tenir lectors en la pròpia família.»

Finalment el dirigent socialista català mostrava la seva confiança en el progrés de la seva ciutat.

«Tota l'Europa està plena de ciutats vetustes i de ciutats levítiques que han estat fogars de llibertat i capdeventeres de la civilització i el progrés. (...) Vich també ho serà. No ho pot evitar el virtuosisme inquisitorial d'un "concejal jurado" que practiqui pietoses inspeccions a les biblioteques de les entitats obreres i s'incauti de la literatura subversiva que puguin contenir.»

A partir del mes d'agost del 1930 el diari va iniciar una progressiva politització. Potser l'aclariment del panorama polític afavoria la politització de la societat, i també dels mitjans de comunicació. En aquest sentit el dia 26 d'agost s'anunciava la sortida de Francesc M. Masferrer cap a Ginebra per a participar en un Congrés de Minories nacionals i de la Societat Internacional de Periodistes Minoritaris. L'absència del fundador i editorialista del periòdic vigatà va possibilitar que gent com Francesc Maspons, Francesc Matheu, Lluís Vila i Abadal, Artur Perucho o Lluís Nicolau d'Olwer fessin els articles editorials. Al setembre se substituïa el «resum d'informació general» per unes «notes polítiques», que portaven informació sobre els moviments dels diversos partits polítics.

El desenvolupament del «Diari de Vich» fins al moment en què va declarar-se partidari del Partit Catalanista Republicà —a través d'un editorial del dia 5 de març del 1931— va transcórrer pels camins de la seva consolidació com a mitjà de comunicació catalanista i comarcal. Els articles de profunditat cada dia foren més polítics i es deixaren de banda els temes ciutadans. En aquesta època trobem articles editorials de Manuel Carrasco i Formiguera, d'un contingut inequívocament nacionalista. També trobem una detallada informació esportiva els dilluns, amb tots els resultats dels partits de futbol, i crítiques i informacions d'espectacles elaborades per Lluís Rossich. El dia 31 de desembre de 1930, el diari dedicava un article adreçat «Als nostres amics»:

«Si el “Diari de Vich” fos el negoci d'un impressor, no podria subsistir. Sortosament viu del sacrifici d'uns quants patriotes desinteressats i de l'entusiasme cada dia creixent de Vich i Comarca.»

El mes de març del 1931 fou un mes políticament molt dens. Les forces republicanes i catalanistes es reagruparen per a presentar-se, amb garanties d'èxit, a les eleccions municipals programades per al dia 12 d'abril. Francesc M. Masferrer, un home profundament compromès amb la democràcia, no podia deixar d'intervenir des de la tribuna privilegiada que significava el seu «Diari de Vich». En un article preparava el camí per a la seva intervenció política:

«Avui queda per als homes de cor, la figura altament simpàtica de Francesc Macià al qual sentimentalment admirem tots els catalans, però, la nostra fe política, la fe de les multituds catalanes, se'n va cap a la noble, serena i intel·ligent catalanitat de l'il·lustre perseguit Ll. Nicolau d'Olwer i del patriota sacrificat tantes vegades Manuel Carrasco i Formiguera. Ells representen ensems que la integritat, la capacitat necessària per a estructurar els nostres destins.» («Diari de Vich»; 2 de març de 1931.)

Francesc M. Masferrer prenia partit pel seu partit de tota la vida. Carrasco i Formiguera i Lluís Nicolau d'Olwer eren dos destacats militants d'Acció Catalana. Al març del 1931 Acció Catalana i Acció Republicana, de Rovira i Virgili, es reunificaven i constituïen el Partit Catalanista Republicà, del qual el propi Masferrer en seria membre del Consell Directiu. Per la seva banda els dies 17, 18 i 19 del mateix mes de març es portava a terme a Barcelona la Conferència d'Esquerreres, de la qual en sortiria Esquerra Republicana de Catalunya, el partit de Francesc Macià i Lluís Companys, format a partir d'Estat Català, el Partit Republicà Català i el grup del periòdic «L'Opinió».

Un editorial del dia 5 de març parlava clarament del «Partit catalanista republicà». Mostrava una actitud molt optimista per la nova formació política:

«Des del temps, ja llunyà, de la Solidaritat Catalana, que no havíem vist un abrandament tan extens i profund a Catalunya. Viles i comarques, tothom respon i vibra d'ardor patriòtic, a la idea d'una visió dels catalans sota la bandera de Catalunya republicana, liberal i democràtica.»

El «Diari de Vich» es va convertir des d'aquell moment en un periòdic de partit. S'informava de la constitució d'una delegació del Partit Catalanista Republicà (PCR) a la comarca d'Osona, fins al punt que les adhesions al nou partit es portaven a terme a la redacció del diari. Així ho comunicava una nota publicada el dia 11 de març:

«A la redacció d'aquest DIARI s'admeten adhesions al PCR, de Vich, l'edat mínima del sol·licitant haurà d'ésser de 18 anys.»

Dies més tard s'informava de la inauguració del local de Vic del PCR, situat a la rambla Passeig, número deu, al primer pis. A l'antic estatge del Registre de la Propietat⁷. A l'abril es donava publicitat a la candidatura del PCR a les eleccions

7. «Diari de Vich»; 18 de març de 1931; núm. 257.

municipals del dia dotze. La candidatura comptà amb homes força vinculats al diari: Lluís G. Ylla, Joan Oller, Ramon Rovira, Manuel Sala i Josep Torrents eren col·laboradors o redactors del periòdic⁸.

El dia 13 el diari publica un editorial titulat «Triomf electoral». En efecte la candidatura del PCR —juntament amb un grup obrer— va guanyar les eleccions municipals. Els catalanistes republicans tenen 3.857 vots. «Catalunya Vella» obtingué 3.159 vots. El grup d'Acció Ciutadana va treure 1.416 sufragis⁹.

Els partidaris del PCR, els homes de Masferrer, havien situat onze regidors a l'Ajuntament de Vic. Dels nous consellers n'hi hauria uns quants que col·laboraven directament al «Diari de Vich», aquest és el cas de Ramon Rovira, Manuel Sala i Joan Oller. De fet Manuel Sala comentarà molts dels esdeveniments de la vida municipal per al diari.

Dos dies després de la victòria del PCR a les eleccions municipals de Vich es proclamava la República. El dia 16 d'abril Lluís Vila d'Abadal feia un editorial a favor de la «República catalana». El text acabava amb un sonor: «Vigatans: per Catalunya, Visca la República catalana! Visca l'Estat català!». El «Diari de Vich» dedicava finalment unes crítiques a la «Gazeta de Vich» perquè havia assegurat que «el nostre poble no veu en la República altre cosa que la repartidora».

2.- Del 14 d'abril del 1931 a l'aprovació de l'Estatut

La notícia de la proclamació de la República va arribar a Vic gràcies a una telefonada que Francesc M. Masferrer va fer el dia 14 d'abril, a les tres de la tarda, des de Barcelona, abans de sortir cap a París¹⁰. A Vic la República es va proclamar sense incidents.

A Catalunya, les eleccions del 12 d'abril que havien portat el règim republicà van portar la victòria de les candidatures d'Esquerra Republicana de Catalunya. El triomf republicà era absolut a Catalunya, i ni la Lliga, de bon tros la millor col·locada després dels republicans, ni els monàrquics, ni les formacions comunistes no pogueren fer altra cosa que de comparsa de la victòria republicana¹¹. Amb tot la situació de Vic no deixava de presentar una certa anomalia; a la capital d'Osona el partit guanyador era el Partit Catalanista Republicà, la força minoritària en el camp del republicanisme nacionalista.

2.1.- De l'eufòria al desencís

Un diari totalment polititzat, i amb un caràcter estrictament partidista com era el «Diari de Vich» en aquell abril del 1931, no podia deixar de traspuar una certa eufòria en la seva presentació quotidiana. En efecte els números del diari insi-

8. «Diari de Vich»; 7 d'abril de 1931; núm. 260.

9. «Diari de Vich»; 13 d'abril de 1931; núm. 275.

10. «Diari de Vich»; 13 d'abril de 1932; núm. 566.

11. Josep TERMES, Op. cit., p. 334.

ren durant molts números en la victòria de la candidatura del PCR en les eleccions municipals i promocionaren la figura de Francesc M. Masferrer de cara a les successives campanyes electorals que s'acostaven. La temàtica ciutadana restà durant bona part d'aquesta època en un segon terme.

El Govern de la Generalitat, tot just constituïda, convocà una assemblea de representants dels ajuntaments catalans que elegí una «Diputació provisional» de la qual sortiren els quaranta-sis membres de la ponència que havia de redactar a Núria el projecte d'Estatut de Catalunya. Les planes del «Diari de Vich» feren una intensa campanya en favor de la candidatura de Francesc M. Masferrer per tal que els ajuntaments d'Osona el convertissin en representant de la comarca a la ponència. El fracàs fou absolut. Els ajuntaments no proposaren Masferrer¹². El 26 de maig del 1931 un article editorial del fundador del diari culpava el «caciquisme rural» del seu fracàs. Però la gent del «Diari de Vich» continuava fent campanya a favor del PCR. Pere Vinyoles era el secretari comarcal del partit, Francesc M. Masferrer n'era el delegat comarcal i el corresponsal de Roda de Ter, i Antoni Prat era el delegat del PCR a la població rodenea.

Els homes del PCR es trobaven al cafè de la Constància, segons que explicava el «Diari de Vich» el dia 1 de juny del 1931: «els de la "penya" del cafè de la Constància estan decidits a fer vida més activa com en altres temps, segons l'ideari del Partit Catalanista Republicà.»

Masferrer, per la seva banda, preparava la seva candidatura a les Corts Constituents del 28 de juny del 1931. Els seus recolzaments els buscava als pobles de la comarca, la qual cosa no li va portar pocs problemes. A Folgueroles l'activitat de Masferrer va ser comentada fins i tot al ple municipal:

«El debat s'estén a considerar l'aspecte polític del senyor Masferrer, per qui tenen tots frases de franc elogi per ell i per la seva política de tolerància, i desfent certes campanyes intrigoses de diversos senyors cacics que l'havien mostrat com a contrari de la propietat i de la relació, arguments que cauen pel seu propi pes.» («Diari de Vich»; 13 de juny de 1931.)

Els quatre-cents vots que va treure la candidatura del fundador del quotidià vigatà van quedar molt per sota dels 1.495 que va treure a Vic el també polític vigatà Manuel Serra i Moret, que va sortir elegit com a diputat. Un editorial del diari, «Som quatre-cents, encara», parlava dels vots obtinguts pel PCR a la capital osonenca:

«En aquesta hora de passió, en què les dretes espaordides, i les esquerres exaltades, han extremat la propaganda d'una lluita electoral i en un cos a cos, potser inoportú, han prescindit d'escoltar la veu serena i equànime del noble i lleial Partit Catalanista Republicà, seria una ingratitud envers la ciutat —que mai podríem tenir nosaltres— no reconèixer la força i el valor que representen els quatre-cents vots que a Vich, solament, obtingué la nostra candidatura.» («Diari de Vich»; 30 de juny de 1931.)

12. Els ajuntaments atorgaren dos-cents vots als representants de «Catalunya Vella» i cent-cinquanta als representants del Partit Catalanista Republicà. «Diari de Vich»; 28 de maig de 1931.

En el conjunt de Catalunya les candidatures d'Esquerra Republicana, les del propi PCR i les de La Lliga foren les més votades.

Comprovat el fracàs electoral del PCR, Masferrer va portar el diari cap a unes postures partidistes, sense renunciar però a prendre partit en els grans temes de la Catalunya republicana, cas de l'Estatut o de la normalització de la llengua catalana. Abans de marxar cap a l'Argentina, el 20 de novembre de 1931, Masferrer va veure com l'alcalde de Vic —Marià Serra— i els tres membres del Grup Obrer que havien participat en la candidatura del PCR abandonaven el grup catalanista republicà i constituïen el grup municipal d'Esquerra Republicana de Catalunya a Vic.

En absència del director i fundador del rotatiu de Vic, es produïren alguns fets polítics que afectaren gent propera al diari. El novembre del 1931 un grup de catalans formaren el partit, d'inspiració democràtica i cristiana, Unió Democràtica de Catalunya. Lluís Vila d'Abadal, un dels impulsors del «Diari de Vich» i company de Masferrer a Acció Catalana, en fou un dels promotors i primers dirigents. L'acte de constitució d'Unió Democràtica fou àmpliament comentat al diari¹³. La sortida de Carrasco i Formiguera del PCR, per a integrar-se a Unió Democràtica, també va merèixer unes ratlles:

«(la separació de Carrasco i Formiguera) no té per fonament l'actitud d'aquest senyor en les qüestions religioses i si l'haver mantingut en tots els altres ordres de la seva actuació política un apartament i independència constants que el situaven, ja de fet, al marge del Partit.» («Diari de Vich»; 13 de febrer de 1932.)

Francesc M. Masferrer va tornar d'Argentina el maig del 1932; tot just arribat a Catalunya es manifestà sobre els esdeveniments polítics, succeïts en la seva absència i afirmà que «les conclusions de la Conferència Nacional Catalana són tan actuals avui com fa dos lustres», en referència a l'acte que va donar origen a Acció Catalana, el partit reconvertit més tard en Partit Catalanista Republicà¹⁴. El mes de juny es va fer un acte d'homenatge a Masferrer al saló de la casa de la vídua de J. Bofill, amb un àpat servit pel restaurant Esport. Entre els assistents a l'acte hi foren presents Manuel Carrasco i Formiguera, Lluís Jover —regidor de l'Ajuntament de Barcelona—, Josep Tomas —del Consell Directiu del PCR—, Baptista Roca —un dels fundadors d'Unió Democràtica—, Marçal Trilla —director del «Diari de Mataró», Josep Torrents i els batlles de Sant Julià de Vilatorrada i Sant Pere de Torelló¹⁵.

En el número del 19 de juliol del 1932, el «Diari de Vic» va reproduir una entrevista amb Francesc M. Masferrer, en la qual es repassaven molts dels temes polítics dels mesos precedents. Masferrer parlava positivament de l'Ajuntament de Vic.

13. «Diari de Vich»; 18 de desembre de 1931; núm. 476.

14. «Diari de Vich»; 30 de maig de 1932; núm. 602.

15. «Diari de Vic»; 13 de juny de 1932; núm. 614.

DIARI DE VICH

DEFENSOR DELS INTERESSOS DE LA CIUTAT I COMARCA

Redacció i Administració: Carrer de Moncada, Núm. 1.

Telèfon Núm. 36

DE temps sostinguda i estudiada l'idea de fer un «*Diari de Vich*», ens trobem advocats, avui, a la seva immediata realització. És una creença viva en el pensament dels nostres conciutadans, que Vich i la seva Comarca, necessiten d'un diari que reflecteixi el sentir i el pensar de la Plana de Vich. Aquell tòpic tan gastat del diari que vé a omplir un buit, el podem usar sense cap remordiment, perquè en nostres no es un tòpic: es una realitat.

«*Diari de Vich*», vol i aspira a convertir-se en el portant-veu de tots els estaments de la Ciutat i, naturalment, que al dir tots els estaments, en deixem exclosos, per dret de selecció, aquells a qui flur turpitud o mala fe, els posa al marge de totes les nobles manifestacions ciutadanes. Afortunadament, a la nostra Plana de Vich, terra de llibertat, no una minoria insignificant els insinera els desllicials.

«*Diari de Vich*», vol i aspira a unir totes les veus comarcals, adiuq aquelles que fins avui havien restat apartades del moviment català: les simpàtiques veus femenines, que d'una manera tan eloqüent acaben de manifestar-se amb motiu del plebiscit pro Amnistia, la veu dels nostres pagesos i la dels nostres obrers. «*Diari de Vich*» vol rebre tota els batecs de la Plana, vol sentir totes les palpitations dels seus estaments, vol fer-se eco de tots els seus problemes, vol ajudar a buscar solucions harmòniques a tots els conflictes que a la nostra Plana puguin plantejar-se, ja siguin econòmics, polítics, socials o agrícoles. Per arribar-hi, «*Diari de Vich*» s'inspirarà sempre en els principis de Justícia, Llibertat i Democràcia.

«*Diari de Vich*» sap que la pau s'obté a base de justícia igual per a tothom, que l'ordre, es fill de l'equitat i per això demana iguals drets per a tots els homes. El nostre diari serà àmpliament generós i humà, buscarà l'encalzada de totes les mans, igual aquelles fines i estilitzades dels obrers de l'Intel·ligència, que aquelles altres més rudes i fortes dels obrers de la terra i de l'indústria. Els uns ens ajudaran amb el seu seny, els altres amb la seva fortitud. Tot ens caldrà per a l'èxit de la nostra empresa.

El «*Diari de Vich*» serà respectuós i tolerant. Totes les idees nobles trobaran cabuda en les seves pàgines. No ens farem por les idees avançades mentre siguin filles d'un cor humà i d'un esperit intel·ligent; mentre no afectin en res, els altíssims conceptes de la Religió i la Moral.

«*Diari de Vich*» aspira a ésser l'orgue inimitable de tots els bons vigatans, de tots aquells que senten la ciutadania com un deure. No vol capelletes ni intrigues. És enemic de les divisions. Vol sumar, vol acoblar tots aquells que per demunt de les concupiscències de govern i de direcció senten la flama d'un ideal i veuen

brillar la llusor d'una bandera. Aquells que saben prescindir de les rancúnies i envejes personals davant dels problemes vitals de la patria.

«*Diari de Vich*» pretén superar totes aquestes coses i per això defugirà noblement les batalles internes, amb el mateix coratge amb que sabrà renèixer amb tota aquella que vulguin atropellar els drets sagrats de la nostra terra.

«*Diari de Vich*» serà una fulla de combat al servei de tots els interessos justos i honrats de la nostra Plana, sense altra finalitat que la de conseguir, que quan es tracti de problemes que afectin al desenvolupador de Catalunya, al reconeixement de la nostra llengua i de la nostra personalitat, hi hagi unanimitat absoluta, absoluta i total, que es senti una sola veu, la veu de la terra, la veu que en definitiva mana i ha de manar sempre en tots nosaltres.

Sabem que la nostra tasca és fèl·liga i tenim consciència de la nostra responsabilitat, però anem esperançats a lluitar aquesta batalla, és més, estem segurs de sortir-ne triomfadors, perquè cada dia augmentem les adhesions i els oferiments de moltíssims i valuosos amics, que ja avui, estimen el «*Diari de Vich*». Per això ens havem llençat a aquesta empresa: perquè confiem amb l'ajuda del nostre poble, sempre generós i entusiasta per les coses nostrades. Si ens manqués aquest apol —que no mancarà, tot ens ho fa creure—, la nostra feina resultaria desplaçada i inútil.

Inicim la nostra conversa amb la gent de la Plana de Vich justament en els dies més prometedors de l'any. És ara, quan el tapic de la Plana s'agença amb una claror novella i pren tons llitsats de vellut; és ara, quan salta de bell nou la sang dintre les venes i l'algua de les neus, eternals —sang que posa en moviment les turbines i fecunda la bona llavor— comença a fugir la terra, la nostra terra sempre generosa i ubèrrima; és ara, en aquest mes de llum, dolça, de temps suau, en el mes de les flors, que una flor de l'esperit.

«*Diari de Vich*» es manifesta per primera vegada.

Seria comprometre seriosament la tradició intel·lectual de la Ciutat i el prestigi de patriotisme de la nostra Plana si el nostre esforç resultés estèril. El dia primer de maig —Festa del treball— surt el primer número del «*Diari de Vich*». Tenim ja uns quants centenars de subscriptors; en mancan encara uns quants més. Per la Ciutat, per la Comarca, per Catalunya, cal que'l diari creixi i assolixi la plena maduresa.

Així ho ha de conseguir el nostre esforç i la vostra ajuda. No ens la neguem, i tots plegats tindrem la satisfacció de veure arribar els fruits que han d'ésser per a major honra i glòria de la terra nostra.

DIRECTOR

FRANCESC M. MASFERRER

CAP DE REDACCIÓ

JOSEP TORRENTS I PLANES

COS DE REDACTORS

Lluís Rossich, Joan B. Riera, Vicenta Serra, Antonia Bardolet, Manuel Sala, Samuel Casanoves, Ramón Vilacís, Ramón Rovira. Dibuixants: Jacint Comella, Lluçà Costa, Ramón Vilà.

COL-LABORADORS

Ramón Bach, Ramon d'Abadal, Ramon Vilaplana, Josep Ricart, Ramon Serra, Antoni Bayes, Josep Llovetes, Ramon Fàbregas, Manuel Canaïell, Pere Vinyoles, Segimon Claveria, Agustí Vergés, Figueres, Rutxes, Manuel Brunet, Josep Fajó, Francesc Mathieu, Joaquim Cabot, Dr. Jaume Collet, Joan M. Guasch, Ramon Garriga, Pvre. Lluís Nicolau d'Olivier, Manuel Carrasco, Alexandre Font, Ferrán Valls i Taberner, A. Rovira i Virgili, Josep M. Tries de Bes, Feliu Elias (Aps), Joan Estelrich, Joan Casanoves, Margal Trilla, Josep M. Blanch, Jaume Aiguader, Manuel Serra i Moré, Domènec de Bellmunt, Lluís Jové, A. Peruchó, Xavier Regàs, Manuel Duran i Bach, Antoni Prat, Joan Casademús, Lluís Vila d'Abadal i altres que publicarem oportunament.

Vigatans! Gent de la Plana! Subscriviu-vos al DIARI DE VICH

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ: VICH, 2 PESSETES AL MES - FORA DE VICH, 2'50 PESSETES.

«Crec que els consellers que va elegir el PCR estan realitzant una de les més brillants actuacions consistorials que s'ha vist a Vic, tot i haver mancat d'energia en alguns afers d'ordre interior de Casa la Ciutat.»

En referència a l'escissió i posterior constitució del grup d'Esquerra Republicana al consistori vigatà, el fundador del diari deia que «sentim la pèrdua, naturalment, però no tenim al nostre abast l'evitar-la. En bona teoria liberal i democràtica, no podem adoptar cap més posició». Per Masferrer el «Diari de Vich» era «un dels factors culturals que han influït més intensament en la vida de la ciutat». Pel que fa als atacs que li dedicaven els sectors conservadors de Vic, assegurava que «n'hi ha uns que de la Religió en fan una eina electoral. N'hi ha uns altres que la practiquen».

Poc temps abans de l'aprovació de l'Estatut, una informació del rotatiu vigatà assegurava que «F. M. Masferrer es troba lliure actualment de tota disciplina política i això li permet estendre una mica més encara la seva activitat patriòtica»¹⁶. Així doncs Masferrer havia fet efectiu el seu allunyament del PCR, els principis del qual havia considerat poques setmanes abans com a plenament vigents. És indubtable que la pèrdua de pes polític del republicanisme de centre conduïa directament al desenfocament a aquells que havien cregut que havia de ser l'opció política majoritària.

2.2.— Les «campanyes» del «Diari de Vich»

El «Diari de Vich» va portar a terme durant molts mesos una sèrie de campanyes de sensibilització ciutadana que donaren al rotatiu osonenc un caràcter reivindicatiu i compromès. Així doncs, la campanya per a la normalització lingüística del català fou de les primeres; en nombrosos articles editorials s'insistia en la catalanització dels rètols i en la necessitat de convertir la llengua catalana en l'idioma oficial del país.

També es va fer una intensa campanya a favor de l'escola pública i de les colònies d'estiu per a la quitxalla. Aquests aspectes, sobretot el primer, van topar amb l'oposició de l'Església —amb un gran pes ideològic a Vic— que volia continuar mantenint el monopoli educatiu. Roser Claveria va escriure un article —«Reivindicació»— en què feia una defensa pública de l'escola popular:

«Tots els que hem estat educats a les aules de les escoles nacionals, hauríem de revoltar-nos contra la poca importància que els nostres conciutadans, salvant comptades excepcions, atorguen a l'esmerada ensenyança dels dits centres.»

Claveria feia una anàlisi molt acurada de les causes del fracàs escolar a l'escola pública, a la qual hi accedien, sobretot, els fills de les classes populars:

«El cert és que la majoria d'infants que assisteixen a les escoles populars, a l'edat que amb més potència es desenrotllarien les seves facultats, llurs familiars els cerquen col·locació per tal que aportin a la llar un òbol, per míser que

16. «Diari de Vic»; 19 d'agost de 1932; núm. 666.

sigui, destorbant inoportunament la tasca feixuga del mestre, a l'ensem que impedeixen la formació intel·lectual del noi o noia que tot just tenen uns coneixements migradíssims respecte a tot el que els envolten.» («Diari de Vich»; 29 de maig de 1931.)

L'ofensiva de l'opinió pública conservadora, a la ciutat de Vic, contra l'escola pública fou ferotge, fins al punt que «Diari de Vich» criticava, al juny del 1932, el setmanari «Ausetània» pels seus atacs. Benet Bages desmentia que a l'escola popular no «s'hi parlés de Déu», com assegurava el periòdic tradicionalista. Bages acabava el seu escrit amb un prec: «Prou! Bona gent, deixeu estar en pau a l'escola nacional».

L'aprovació, el 9 de desembre de 1931, de la Constitució republicana que contenia uns articles sobre la qüestió religiosa que no agradaven amplis sectors de l'opinió pública espanyola i catalana, va provocar un gran rebombori. L'article que va provocar més grans polèmiques va ser el número 26, segons el qual l'Estat cancel·laria en dos anys el pressupost de l'Església; deia també que la Companyia de Jesús quedava dissolta a Espanya i que les seves propietats es confiscarien. A més se sotmetia les altres ordres religioses a una llei especial que els impediria qualsevol activitat comercial, industrial o docent¹⁷. Josep Torrents, el cap de la redacció del diari, va escriure —ell que era catòlic— nombrosos articles sobre la qüestió religiosa i la República en els quals defensava la llibertat dels catòlics en el nou règim republicà, una actitud que no compartien els sectors més recalcitrans del catolicisme català, alguns dels quals van criticar l'actitud de certs mitjans de comunicació catòlics de Barcelona per no revoltar-se contra el govern republicà. Torrents va dedicar un escrit a aquesta polèmica:

«Vull (...) que aquestes ratlles no signifiquin altra cosa que l'expressió d'un home que estima molt la premsa catalana, i que es rebel·la contra aquesta campanya injusta que es fa contra un diari catòlic i catalanista (...) que es diu "El Matí".» («Diari de Vich»; 11 de setembre de 1931.)

La campanya més intensa que el «Diari de Vich» va portar a terme, fou la de l'Estatut de Catalunya. Les pàgines del quotidià de la capital d'Osona es convertiren en un autèntic pamflet proestatut durant els mesos abans del referèndum del dos d'agost del 1931, fins al punt que el diari va fer tasques d'organització i agitació polítiques, durant molts dies el diari inseria comunicats en els quals es deia:

«Tots els pobles de la Plana i Comarca que desitgin actes per tal d'orientar-se respecte l'Estatut de Catalunya, que el poble mitjançant referèndum ha de votar i aprovar el dia dos del prop·vinent agost, poden adreçar-se a "Diari de Vich" que estarà a les seves ordres per tal d'orientar-los.»

L'Estatut de Catalunya fou aprovat majoritàriament a Catalunya i a Osona. A Vic els partidaris del text autonòmic obtingueren 3.761 vots, mentre que els vots negatius foren, tan sols, onze, amb una participació del noranta per cent. La

17. Raymond CARR, *Estudios sobre la República y la Guerra Civil española*, Ed. Sarpe, Madrid, 1985, p. 95.

discussió de l'Estatut a les Corts espanyoles es va iniciar el sis de maig del 1932. Des d'aquesta data fins a la seva definitiva aprovació, el dia 9 de setembre de 1932, les informacions sobre les discussions foren una cosa habitual al «Diari de Vich». De tant en tant es publicaven fragments —en castellà— dels articles que es discutien i aprovaven. També s'informava periòdicament de la postura que les diverses forces polítiques adoptaven vers l'Estatut que s'estava discutint, així com dels comunicats i contracomunicats que els partits feien arribar a la premsa per tal d'aclarir aspectes de la discussió del text estatutari. Tampoc faltaren les referències a la campanya antiestatut que certa premsa espanyolista —cas del diari de Madrid «ABC»— feia contra la seva discussió i posterior aprovació. Els articles en pro de l'Estatut se succeïren durant aquests mesos, la ploma de Carrasco i Formiguera, Rovira i Virgili, Nicolau d'Oliver i el mateix Masferrer serví per a crear opinió favorable a l'autonomia de Catalunya.

El dia 10 de setembre de 1932 el diari parlava en primera plana —214 vots a favor i 24 en contra— de l'aprovació definitiva del text autonòmic.

2.3.— *La nova capçalera*

El dia 13 de juny del 1932 el diari adoptava la capçalera «Diari de Vic», suprimint l'h final segons les normes creades per Pompeu Fabra, posant-se així a les ordres de la modernització lingüística del país. La iniciativa de «Diari de Vic» no fou adoptada pels periòdics conservadors de la ciutat, els quals donaven llibertat als seus col·laboradors per a escriure en català normatiu o prenormatiu, cas de la «Gazeta de Vich». El canvi de grafia fou un acte, i d'això n'eren conscients els membres del periòdic, de «patriotisme», de normalització. El dos de maig, setmanes abans del canvi, les pàgines del diari asseguraven que:

«“Diari de Vic” té al seu favor una cosa importantíssima: l'haver portat a Vich el gust del català escrit. Encara avui fa ruboritzar el català que acostuma a escriure la demés premsa local.»

Per tal de determinar la grafia correcta de Vic, el director del rotatiu —Josep Torrents— va adreçar-se per escrit a Pompeu Fabra el qual va contestar el dia sis de maig de 1932 en nom de l'Institut d'Estudis Catalans.

«Honorable senyor: Em plau de fer-li saber que, en el nomenclàtor dels pobles de Catalunya confeccionat per l'Institut per encàrrec de la Generalitat, Vic apareix escrit així: Vic, sense h final. Vic serà, doncs, la grafia oficial del nom d'aquesta ciutat.»

El «Diari de Vic» va acceptar la grafia i va decidir canviar la seva capçalera. Aquesta iniciativa només va ser seguida per l'Ajuntament de la ciutat, el qual va aprovar, en acord municipal, adoptar el nou topònim el juny del 1932.

2.4.— *Les notícies locals, els col·laboradors*

La responsabilitat de dirigir el diari —després de situar-se en un segon pla Francesc M. Masferrer— va recaure en Josep Torrents, que havia estat el cap de redacció des dels inicis. El format del diari no va canviar en el període que ens

ocupa, bàsicament continuaren les mateixes seccions. Després de les successives conteses electorals les notícies polítiques foren substituïdes per les «Notícies Locals», una secció que comentava Octavi Puig. Les cròniques dels plens municipals les comentava Manuel Sala, regidor pel grup catalanista i republicà i membre de la redacció del diari.

Pel que fa a les col·laboracions exteriors, es conservaren, bàsicament, les mateixes signatures i se n'incorporaren de noves. Així doncs, foren habituals les col·laboracions d'Emili P. de Neguri, que comentava aspectes polítics del País Basc; les sèries —llarguíssimes— sobre la «Generalitat de Catalunya i la República Espanyola» a càrrec de Francesc Maspons, en les quals parlava dels aspectes jurídics dels nous ordenaments legals; les cròniques polítiques de Josep Maria Lladó des de Madrid —la seva columna s'anomenava «Estampes». Per la seva banda, les col·laboracions de Pere Vinyoles minvaren perquè aquest es traslladà a viure a Barcelona el novembre del 1932.

Albert Bastardes, J. Tomas i Piera, Antoni Soteras, Antoni Bozzo, Bartomeu Forteza i Josep de la Riba foren alguns dels nous col·laboradors de «Diari de Vic». La majoria aportaven opinions sobre temes de caràcter polític de Catalunya. Pel que fa als articles editorials, que en la primera època foren monopolitzats gairebé en exclusiva per Francesc M. Masferrer, comptaran ara amb una aportació important de gent com el mateix Josep Torrents o Lluís Vila i d'Abadal. També es reproduïren sovint articles del «Diari de Sabadell» i del «Diari de Terrassa». Cal destacar les sèries «Reportatges barcelonins», signades pel pseudònim «Sans de Cirés» i «Ruralisme», signada per «Taimar». La primera era una sèrie d'articles sobre aspectes diversos de Barcelona, la majoria de temàtica social o cultural, la segona parlava de temes relacionats amb la vida a pagès. La temàtica obrera desaparegué de les pàgines del diari en aquests mesos, només se n'hi parlava, de forma tangencial, en articles d'opinió o per a comentar els esdeveniments que passaven a la resta de Catalunya, com ara la revolta anarquista de l'Alt Llobregat.

L'esdeveniment ciutadà més àmpliament reflectit a «Diari de Vich» fou la mort del canonge Jaume Collell el març del 1932. Jaume Collell era un periodista de gran prestigi a la ciutat, un mestre de generacions d'escriptors que havia donat impuls als mitjans de comunicació representatius del catalanisme conservador com ara «La Veu de Catalunya» —a Barcelona—, la «Gazeta de Vich» i «La Veu del Montserrat» —a la capital d'Osona. Tot i la distància ideològica que separava Collell de la gent del «Diari de Vich», centrada més en qüestions de forma que de fons, la seva mort va ser profundament sentida per la redacció del diari de Masferrer.

El número del dia primer de març del 1932 del «Diari de Vich» obria plana amb la notícia de la mort del Canonge Collell. Es feia un recorregut biogràfic del finat i un article de Josep Torrents parlava de les últimes hores del periodista vigatà:

«Aquesta nit, en anar a dormir, tenia tota la impressió que en llevar-me, el Canonge Collell seria mort. Sabia les notícies d'última hora en extrem pessimistes i, sobretot, havia llegit un últim article del Canonge que semblava un testament.»

El noticiari local estigué centrat, per altra banda, en els problemes derivats de l'abastament d'aigua a la ciutat de Vic, la polèmica sobre la presa que s'havia de fer a Forat Micó, al riu Ges; els enfrontaments entre ajuntaments, entre grups polítics d'esquerra i dreta i, fins i tot, entre periòdics per aquest tema foren habituals. També l'actitud dels regidors de l'oposició a l'Ajuntament vigatà —la majoria pertanyents a «Catalunya Vella»—, que no assistien als plens municipals ni participaven de la vida institucional, va merèixer nombrosíssims comentaris del «Diari de Vich», de caràcter molt crític.

3.— *De les eleccions al Parlament a les municipals del 1934*

Les primeres eleccions al Parlament de Catalunya marcaren el punt d'inflexió per al paper partidista del «Diari de Vic». Els membres del Partit Catalanista Republicà havien vist com la seva formació es debilitava per les desercions de destacats líders del partit cap a d'altres opcions ideològiques: Carrasco i Formiguera i Lluís Vila d'Abadal estaven a Unió Democràtica, Rovira i Virgili ingressà a Esquerra Republicana i Bofill i Mates retornà a la Lliga Catalana.

Amb aquests fets sobre la taula, amb l'afegit que el PCR no obtenia cap èxit electoral, les eleccions al Parlament català es presentaven com un tràmit sense importància per als catalanistes republicans. «Diari de Vic» renuncià a fer campanya a favor del PCR, i durant el període electoral el periòdic va inserir notes com aquesta:

«Catalans! Per la pau, la llibertat i la grandesa de Catalunya, no voteu llistes, voteu normes de selecció. No és l'hora dels partits. És l'hora de la pàtria, que s'ha de redimir amb l'esforç dels seus fills.» («Diari de Vic»; 10 novembre de 1932.)

Els resultats de les eleccions a Vic donaren la majoria dels vots a la Lliga Regionalista —1.188 sufragis— seguit de l'Esquerra Republicana de Catalunya, 982 vots. A la comarca el triomf va ser per a ERC, que va obtenir 5.945 vots. A Catalunya també ERC va triomfar, el PCR va treure un sol diputat.

El març del 1933 el PCR va reconvertir-se en Acció Catalana Republicana, un fet que va merèixer un parell d'editorials a «Diari de Vic», amb un cert to optimista: «Acció Catalana, en franc període d'organització a casa nostra, no té altra ambició que aplegar al seu entorn, totes aquelles persones que essent catalanistes siguin prou liberals per saber respectar les idees, els drets i les creences dels altres»¹⁸.

Amb les noves sigles els catalanistes i republicans van encarar, al novembre del 1933, les eleccions a Corts. La campanya del «Diari de Vic» que compartia estatge social amb Acció Catalana —al primer pis del Passeig Francesc Macià—, fou molt discreta tot i que donà suport explícit a la Coalició d'Esquerres, nom amb què es va presentar la gent d'Acció Catalana. En uns moments en què l'eufò-

18. «Diari de Vic»; 18 de maig de 1933; núm. 841.

ria republicana anava de baixa, entre altres motius pels conflictes socials creixents, el fet que va mediatitzar aquesta contesa electoral fou la concessió del vot a les dones. A «Diari de Vic» aparegueren sovintejats articles sobre el tot just estrenat dret de vot femení. A banda de les picabaralles polítiques que això provocà entre les forces de la ciutat¹⁹, els articulistes del quotidià de Vic insistiren en l'agraïment que les dones havien de tenir cap al sistema polític que els havia atorgat aquest dret. Aquesta és la teoria que defensava Júlia de Julià en el seu escrit «Les dones i les eleccions», publicat el 7 de novembre del 1933.

Les dretes van aconseguir la victòria a Espanya, el govern de la República passava a mans de la dreta. A Vic les legislatives de l'onze de novembre de 1933 van suposar la victòria de Defensa Ciutadana, agrupació que aplegava la Lliga i els Tradicionalistes —amb 4.498 vots—, seguits d'Esquerra Republicana —amb 1.561 vots— i la Coalició d'Esquerres —amb uns escassos 328 sufragis.

Dos mesos més tard, el 14 de gener del 1934 van celebrar-se les eleccions municipals. Aquesta vegada la voluntat de conservar el poder de la ciutat de Vic en mans del catalanisme republicà va fer que «Diari de Vic» portés a terme una intensíssima campanya a favor de la candidatura d'Acció Catalana Republicana. Les eleccions municipals van donar, altre cop, la victòria a les dretes vigatanes. La Lliga i els Tradicionalistes van presentar-se en la candidatura d'Unió Ciutadana i van obtenir dotze regidors i 3.450 vots. La Coalició d'Esquerres i Obrerista va treure sis regidors i 2.056 vots. La candidatura apadrinada per la gent del «Diari de Vic», els homes d'Acció Catalana Republicana, van comptar, tan sols, amb 438 vots i van situar-se fora del govern de la ciutat. Lluny quedaven les paraules d'un col·laborador del diari quan deia que Acció Catalana «està cridat a ésser, en un temps no molt llunyà, el partit que reculli i porti a la pràctica les aspiracions d'un gran sector de catalans»²⁰.

3.1.— Masferrer marxa a la República Argentina

El novembre del 1932 Francesc M. Masferrer s'embarcava al transatlàntic «Conte Biancamano» amb destinació a l'Argentina, l'acompanyaven la seva dona i els seus fills. El «Diari de Vic» quedava orfe del seu fundador i promotor, el diari ja no comptaria amb la seva presència física. Pocs dies després de la marxa de Masferrer una nota mostrava la situació financera en què restava el diari, era clar que sense Masferrer el finançament del quotidià s'hauria d'articular sobre unes altres bases:

«Amics del Diari de Vic! Un grup d'amics del Diari, convençuts de la necessitat de que no es perdi el nostre primer òrgan periodístic, s'ha emprès la tasca d'acudir als veritables amics del Diari, per tal de fer possible una sòlida estabilització del Diari de Vic.» («Diari de Vic»; 6 de desembre de 1932.)

19. La gent del Partit Catalanista Republicà acusava la Lliga de manipular el vot de les dones de la ciutat de Vic. «Diari de Vic»; 36 de gener de 1932.

20. «Diari de Vic»; 4 de gener de 1934; núm. 1072.

Sembla evident que les aportacions econòmiques de Masferrer s'havien de substituir per les aportacions, ja no dels lectors i col·laboradors del periòdic, sinó de tot aquell personal de la comarca interessat en mantenir un diari radicalment catalanista i progressista a la ciutat de Vic.

Masferrer va tornar a Vic l'any 1935, però va sortir definitivament cap a l'Argentina el mateix any²¹. L'activitat del fundador del «Diari de Vic» va continuar a l'altra banda de l'Atlàntic. Va ser president del Club Libre Tribuna i també del C.D. Touring Club Argentino. L'any 1936, poc abans de començar la guerra civil espanyola, va organitzar el Primer Congrés de catalans de les Repúbliques del Plata.

«Diari de Vic» va mantenir una certa relació amb el seu fundador, malgrat la distància. Així doncs el 17 d'octubre de 1933 es comentava la conferència que Masferrer va fer a Buenos Aires per a commemorar el centenari de la Renaixença Catalana. També es van reproduir, fins a la definitiva extinció del rotatiu, articles enviats per Masferrer. Aquests escrits denotaven un allunyament del partidisme tot i que els temes que havia defensat al llarg de la seva vida —la llibertat de Catalunya, la democràcia, la tolerància— es mantenien vius en el seu pensament. Abans de marxar a Amèrica, Masferrer va participar en un acte del Partit Nacionalista Català —el novembre de 1932. Va ser un dels darrers actes polítics en què col·laborà.

Francesc M. Masferrer moriria a Buenos Aires, capital de la República Argentina, l'any 1954.

3.2.- Qüestions municipals

La línia editorial del «Diari de Vic» va mantenir-se en el període comprès entre el setembre del 1932 i el gener del 1934, entre les eleccions al Parlament de Catalunya i les eleccions municipals. «Diari de Vic» va donar un suport molt explícit a la tasca de l'ajuntament governat per catalanistes republicans i la gent d'Esquerra Republicana. En aquest sentit s'anunciaren com a grans obres la inauguració del primer grup escolar públic a la ciutat de Vic —article aparegut el 29 de desembre del 1932. També es defensaren les tesis de l'Ajuntament vigatà en la qüestió de la portada d'aigües a la ciutat. Una polèmica que feia temps que durava, i que tampoc va poder solucionar-se en aquest període. És de notar, però, en aquesta època la tasca divulgadora que «Diari de Vic» va fer de l'esperanto, una llengua creada pel doctor Zamenhoff, i que pretenia ser un vehicle d'agermanament entre els homes. Va tenir un gran ressò l'arribada a la ciutat de Vic de la professora esperantista Elingo Pähn, vinguda des de la república bàltica d'Estònia per a ensenyar l'esperanto a la capital d'Osona.

Els comentaris del periòdic de Vic també se centraren en aquests moments en la situació política a Europa. Els esdeveniments a Alemanya van merèixer alguns articles molts crítics vers el nazisme i el feixisme.

21. Francesc FARRÉS, *Fotografia històrica de Vic. volum II: de la República a la postguerra*, Edicat, Granollers, 1985.

Pel que fa a les seccions fixes, el format del diari es mantingué. S'introduïren algunes columnes fixes com la que feia V. de Vil·larella titulada «Comentari del dia» —entre el maig i el juny de l'any 1933. Es tractava d'un repàs diari dels temes vigatans. També s'inicià una sèrie de reportatges sobre temes històrics de Vic, la secció s'anomenava «Coses del Vic vell». Linus Moulines portava sovint l'actualitat cinematogràfica amb els seus articles sobre el món del setè art, i sobre les produccions de l'època. «Tàcit», per la seva banda, continuà fent el seu comentari setmanal sobre «La setmana financera», un article que comentava l'actualitat financera nacional i internacional, centrada sobretot en la situació de les borses.

3.3.— *Les noves plomes*

El periòdic vigatà va incorporar moltes signatures en el període que ens ocupa, a banda de conservar moltes de les que aportaven opinions i articles des de feia temps. Ramon Vilacís, Manuel Sala i Ramon Rovira agafaren el timó del «Diari de Vic» i el conduïren durant molt de temps. Es tractava de tres elements presents a la redacció des dels inicis. S'incorporà, de forma molt especial, la ploma de Vicenç Riera i Llorca, un barceloní nascut el 1903, que exercia de redactor de «L'Opinió», i que havia estat a «La rambla» anteriorment. Les col·laboracions de Marçal Trilla, Josep Torrents, Alfred Gallard i Lluís Nicolau d'Olwer continuaren tot i que s'espaiaren en el temps.

Pel que fa als nous col·laboradors, el diari comptà amb els treballs de Celestí Amargan —un home de Sant Quirze de Besora, director de «Bisaura» i proper a Acció Catalana—, J. Carné i Roma —originari de Roda de Ter i políticament proper a Esquerra Republicana— i de l'escriptor Antoni Bozzo. També s'hi incorporaren alguns articulistes joves d'arreu de Catalunya, aquest és el cas d'Esteve Albert —conegut poeta i autor teatral del Maresme—, J. M. Corredor —escriptor establert a Girona—, Miquel Crusafont —un sabadellenc interessat per la paleontologia—, Josep Andreu i Abelló —president del Foment Nacionalista de Reus en aquella època—, Josep Iglesias —historiador, geògraf i escriptor de Reus que anys més tard esdevindria secretari de la comissió que establiria la divisió comarcal de Catalunya—, Josep Tomàs i Piera —polític i advocat de Barcelona—, Lluís Bota i Villa —corresponsal de «La rambla» a Girona i home d'Esquerra Republicana— i Manuel Valldeperes —escriptor i col·laborador del setmanari «L'Opinió».

Les col·laboracions de figures de primer ordre de la cultura catalana del moment tampoc mancaren a «Diari de Vic». Trobem articles de l'arquitecte de Valls Cèsar Martinell —que va publicar una sèrie sobre «La lliçó del ruralisme en arquitectura»—, de Josep Carner —un dels grans poetes, autor dels *Fruits saborosos* i d'*Auques i ventalls*—, d'Antoni Rovira i Virgili —escriptor, periodista i polític—, Albert Bastardes —advocat i polític, havia estat alcalde accidental de Barcelona en el període 1907-1909 i era el promotor de les assegurances socials de prevenció d'accidents—, Bartomeu Forteza —escriptor mallorquí—, Ramon Masferrer —escriptor i compositor empordanès, autor de sardanes de molt èxit—, Carles Rahola —periodista i historiador, home de conviccions catalanistes i republicanes, col·laborador assidu del periòdic gironí «El Autonomista»—, Pau Vila

—pedagog i geògraf, autor de «La Divisió comarcal de Catalunya» i col·laborador de moltes publicacions barcelonines i escriptor barceloní de renom— i Anicet Villar de Serchs —autor del llibre escolar *Terra i Ànima*.

Cal destacar les aportacions d'A. Schmid, president del Centre Català Suís, que va escriure diversos articles sobre el sistema d'ensenyament primari a Suïssa. També és notable, per curiosa, la participació al diari de Josep de la Riba i Agüero, ministre del Perú d'origen català. És també curiosa la col·laboració de Josep Vicenç Foix —poeta avantguardista nascut a Sarrià— sobre «Una ètica i una política» en el qual assegurava que:

«El catalanisme nat de la Renaixença deu la seva força i el seu prestigi a la seva intransigència moral. Crec, doncs, que l'esforç dels idealistes d'avui ha d'ésser d'engregar el retorn a aquesta intransigència, amb el fi de preparar els cors i les voluntats per a quan arribi l'hora de la veritable Revolució, la catalana, en la qual, ho repetiré de nou, totes les coses de la pàtria seran instaurades en Catalunya i pel catalanisme en tant que és una ètica.»

Els mots de J. V. Foix sintetitzen molt bé l'esperit que envairà el «Diari de Vic» en els seus darrers dies, del catalanisme de saló, estèticament correcte del senyor Masferrer, s'haurà passat al catalanisme revolucionari èticament possible. El «Diari de Vic» entrava en l'òrbita d'Esquerra Republicana de Catalunya.

4.— El «Diari de Vic» a l'òrbita d'Esquerra Republicana i la seva desaparició

L'any 1934, que va començar políticament amb les eleccions municipals, va cloure, també políticament, amb els esdeveniments dels dies cinc i sis d'octubre, en virtut dels quals bona part de la Catalunya republicana i d'esquerres quedava fora de la llei. La inclusió de tres ministres de la CEDA, considerats pels sectors esquerranosos del país com a enemics de la democràcia i la República, en el govern presidit per Alejandro Lerroux —el conspicu home del Partit Radical—, desencadenaren una vaga a Espanya que va acabar amb un esclat de Revolució social a Astúries i la proclamació de l'Estat Català a Barcelona. A un lloc i l'altre l'exèrcit va actuar amb severitat. Els fets d'octubre de 1934 van cloure amb bona part dels polítics catalans d'esquerra i catalanistes empresonats, detinguts o sota vigilància i amb la supressió de bona part de la premsa republicana, i la que va restar fou sotmesa a una rígida censura.

A Vic el dia sis d'octubre es va produir una vaga que va paralitzar la ciutat. Els homes d'Esquerra Republicana ocuparen l'Ajuntament i proclamaren l'Estat Català en el marc de la República Federal Espanyola, la senyera estelada onejà al pal del balcó consistorial. El dia set, les forces de la Guàrdia Civil prenen l'Ajuntament i començaven les detencions de gent d'esquerra. El dia 8 continuava l'atur a la ciutat. El dia 9 la gent tornà als seus llocs de treball. Foren processades tretze persones arran dels incidents d'octubre, entre ells Marià Serra, Ramon Bosch i Manuel Duran —d'Esquerra Republicana—, Joan Fitó —de la Unió Socialista— i Josep Mas i Joan Freixanet —del Bloc Obrer i Camperol.

4.1.— *Un periòdic contra la corrent*

Després de les eleccions municipals del gener del 1934, la línia editorial de «Diari de Vic» seguí inalterada. Malgrat que ni el govern de l'estat, ni el govern de la ciutat eren prò-republicans, el rotatiu de Vic mantingué inicialment una línia de certa moderació. Fou en el decurs dels dies que el decantament partidista fou inapel·lable, fins a convertir-se en un diari a l'òrbita d'Esquerra Republicana.

S'inclogué en aquesta època una columna, anomenada «El Buirac Polític», que comentava cada dia els afers polítics locals, comarcals i nacionals des d'un punt de vista molt crític, i fins i tot corrosiu, vers la Lliga Catalana. El diari incloïa articles de crítica profunda contra els governants de l'Ajuntament vigatà.

Pel que fa als col·laboradors del diari, mica en mica foren majoritàries les signatures d'homes d'Esquerra Republicana. Així doncs, el 24 d'abril de 1934 apareixia el primer article que Marià Serra, antic alcalde de la ciutat, feia en el rotatiu vigatà; en el seu escrit Serra parlava de la necessitat de construir un nou Hospital Comarcal a Vic. També es feren habituals les aportacions de l'advocat amb despatx a Vic i a Barcelona M. Thió i Rodés, un home que apareixia sovint en els cartells anunciadors dels mítings de l'Esquerra Republicana, n'era un orador assidu. S'incorporaren les col·laboracions de gent com Manuel Cruells —escriptor i militant d'Estat Català—, Rossend Llates —escriptor i militant històric d'Acció Catalana— i Jeroni de Moragas —psicopedagog i director de l'Institut Psicotècnic de la Generalitat de Catalunya. També foren habituals les sèries que Vicenç Riera Llorca féu sobre «Els polítics anglesos» i els seus comentaris sobre fets històrics europeus.

4.2.— *El canvi de format i la nova bel·ligerància*

A partir del nou de juny de 1934 el «Diari de Vic» sortia amb un nou format: un gran titular a primera plana, de cap a cap, estava dedicat a les notícies polítiques d'abast estatal. Just sota el gran titular hi serien fixes tres seccions: el «Buirac Polític» —dedicat a la crítica política local i nacional—, l'article editorial i un article d'opinió en profunditat.

El «Diari de Vic» passà des d'aquell moment a mans dels elements d'Esquerra Republicana. J. Carné i Roma, que ja col·laborava al rotatiu des de feia temps, seria l'autor de la majoria d'articles editorials. M. Thió i Rodés, Vicenç Riera i Llorca, Marià Serra, Lluís de Salvador i Antoni Planagumà, entre d'altres, en serien els principals col·laboradors.

Els titulars de la primera plana es convertiren en un autèntic noticiari polític de la República, hi foren molt comentats la polèmica de la Llei de Contracte de Conreu, impugnada per la Lliga Catalana, així com l'actuació vers Catalunya del govern de Madrid. Les notícies locals i comarcals continuaren apareixent a la segona plana, centrades, sobretot, en les activitats de les diverses entitats de Vic i comarca.

«Diari de Vic» adoptà una actitud molt bel·ligerant contra el govern de l'Estat, els títols que encapçalaven el periòdic durant moltes setmanes portaven la significativa entradeta: «En l'ofensiva contra Catalunya». A banda de les informacions

contra el govern de Madrid, i les sovintejades crítiques contra les autoritats conservadores de la ciutat, el rotatiu va adquirir un caràcter partidista indubtable. Les conferències i actes polítics dels diputats d'Esquerra Republicana, que es feien a la comarca, hi eren anunciats amb grans titulars, també s'informava de les activitats que portava a terme el partit, com ara l'homenatge que van retre a la primera Miss Vic, Paquita Noguera, el juliol de 1934. També eren part important de les notícies del diari les activitats de les diverses seccions locals d'Esquerra Republicana arreu de la comarca d'Osona.

El «Diari de Vic» no havia estat mai un periòdic d'esquerrers, de fet els seus impulsors van deixar molt clar, des del començament, que ells tan sols eren «catalanistes», blasmant els seus oponents a dreta i esquerra. Amb tot sempre havia estat una publicació que oferia tribunes d'expressió a diferents sectors de la societat, i entre ells hi destacava la temàtica obrera. És per això que Serra i Moret, el dirigent vigatà de la Unió Socialista, va escriure-hi de tant en tant. També hi van publicar escrits gent del moviment obrer comarcal com ara Manuel Calafell o Emili Codina. Quan la gent d'Esquerra Republicana se'n va fer càrrec el diari va adquirir una línia editorial d'esquerrers. El 23 d'agost de 1934 un article editorial assegurava que:

«(...) en el panorama polític de l'Univers, són dos grups ben destacats els que es barallen, els posseïdors dels diners i els treballadors o obreristes. Un grup d'ells està posseït de raó, és el grup obrerista.»

El to en què es parlava dels conflictes entre l'Església i l'Estat també seria diferent. Fins aleshores el diari havia observat una actitud molt crítica vers la política de la República en qüestions religioses. Ara les coses es plantejaven de forma diferent:

«Cap partit d'esquerra ha perseguit la religió ni tampoc les seves organitzacions clericals. En la reconstrucció política d'un poble, s'ha limitat exclusivament a situar aquesta en el lloc que els pertany.» («Diari de Vic»; 22 de setembre de 1934.)

El dia cinc d'octubre, quan la vaga general estava en marxa a tot Espanya, el diari encapçalava la primera plana amb un sonor i alarmanant: «Vigatans, alerta! En aquests moments de gravetat, cal que tothom vetlli les maniobres dels enemics de Catalunya i de la República». L'editorial del diari advertia que «no pot admetre's la presència d'un govern de castellans admiradors de la monarquia i aferrissadament enemics de totes les nostres essències de catalanitat».

Era el darrer article editorial del «Diari de Vic» i també era el darrer número que veuria la llum pública. En una conjuntura desfavorable el primer periòdic de la ciutat de Vic desapareixia. El seu fundador i dinamitzador, Francesc M. Masferrer, era a l'Argentina i ja no es podia tornar a recuperar aquesta capçalera.